

SXEDIO.H79

15.1.1958: ΥΠΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΑΙΡΝΕΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Η υπεπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία ήλθε στην Κύπρο στις **12** Ιανουαρίου **1958** για να διερευνήσει επί τόπου εγκλήματα της Αγγλικής Κυβέρνησης άρχισε αμέσως δουλειά.

Στις **15** του μήνα ο Πρόεδρος της Επιτροπής Δανός καθηγητής Μαξ Σόρενσεν, αναφέρθηκε στο έργο της υπεπιτροπής και στη συνέχεια αυτή άρχισε να παίρνει μαρτυρίες.

Η Επιτροπή πήρε μαρτυρίες από το διοικητικό Γραμματέα Ρένταγουϊ, τον Εθναρχεύοντα Μητροπολίτη Κιτίου Ανθιμο, το δήμαρχο Λευκωσίας, τον επιτελάρχη του Κυβερνήτη Ταξίαρχο Μπαφούρ, το Γενικό Εισαγγελέα Τζέϊμς Χένρι, τους δικηγόρους Στέλιο Παυλίδη, Γεώργιο Χρυσάφινη, Ιωάννη Κληρίδη, Αχιλλέα Αιμιλιανίδη, Ραούφ Ντενκτάς, Οσμάν Ορέκ και Ουμίτ Σουλεϊμάν, τον Μουφτή Ντανά, τον Πρόεδρο της Εμποροβιομηχανικής Ομοσπονδίας Κύπρου Μιχαλάκη Σαββίδη, το Βικάριο των Μαρων τών Φοραδάρη και άλλους παράγοντες της εκπαιδευτικής και πολιτικής ζωής του τόπου.

Παράλληλα επισκέφθηκε την Αμμόχωστο και άλλες πόλεις, τα κρατητήρια της Πύλας και διάφορα χωριά που υπέφεραν σοβαρά από τους Άγγλους όπως το Μηλικούρι, όπου ο ιερέας Παπαναγιώτης Πολυδώρου περιέγραφε σ' αυτήν τις δύσκολες μέρες που πέρασε το χωριό στο κέρφιο των **54** ημερών.

Οι μαρτυρίες που έπαιρνε η Επιτροπή θεωρούντο απόρρητες. Αλλά οι άλλοι κάτοικοι του χωριού που βρίσκονταν περιέγραψαν αργότερα στις εφημερίδες αυτά που αφηγήθηκε ο Ιερέας:

" Κατά τη διάρκεια των ερευνών οι Άγγλοι

έσκαψαν το δάπεδο της εκκλησίας και γκρέμισαν μέρος του τοίχου της για να βρουν όπλα και πυρομαχικά. Σε μερικές περιπτώσεις οι στρατιώτες διέταξαν το εκκλησίασμα να εγκαταλείψει την εκκλησία. Επίσης πολλές φορές κατά τη διάρκεια του κέρφιου αναγκαζόμουν να τελέσω μόνος τη θεία λειτουργία".

Αντιπροσωπεία εξ άλλου του χωριού ανέφερε στην Επιτροπή:

"Τη ζωή μας την χρωστούμε στην αλληλεγγύη των αδελφών μας Κυπρίων, οι οποίοι μας ανακούφισαν πολύ κατά τη διάρκεια του εξαντλητικού κέρφιου".

Στο Παραλίμνι ο ιεράς της κοινότητας Κωνσταντίνος Παπακωνσταντίνου επικεφαλής επιτροπής των κατοίκων

που την αποτελούσαν οι Ευστάθιος Δημητρίου, Ανδρέας Παπανδρέου, Ανδρέας Μάρκου, Τάσος Δ. Κεφάλας και Γεώργιος Πογιατζής καλωσώρισε την επιτροπή και διάβασε σ' αυτήν ένα συγκλονιστικό υπόμνημα χαρακτηριστικό των ταλαιπωριών που υπέβαλλαν οι Άγγλοι τους κατοίκους των διαφόρων χωρών κατά τη διάρκεια κέρφιου (κατ' οίκον περιορισμού) και ερευνών με αποκορύφωμα τη συγκέντρωση τους συνήθως στα γήπεδα των χωριών, παρά την παγωνιά ή τη ζέστη που επικρατούσαν και την επιβολή συλλογικών προστίμων.

Ανέφερε ο Παπακωνσταντίνος:

"Στις **13.12.1956** και ώραν **3** π.μ. δυνάμεις ασφαλείας εφώναζαν με μεγάφωνα ότι επιβλήθηκε στο χωριό μας κατ' οίκον περιορισμός. Αυτοκίνητο της αστυνομίας περιήλθε τα σπίτια και κάλεσε τις επιτροπείες Χωριτικής Αρχής, της Εκκλησίας και της Συνεργατικής. Μας συγκέτρωσαν στην αυλή του σχολείου και για τρεις συνεχείς ώρες μας είχαν στο ύπαιθρο (μέσα στο κρύο και τη παγωνιά) χωρίς να μας δώσουν κανένα λόγο.

Γύρω στις **7** το πρωί ήλθε ο έντ. διοικητής Αμμοχώστου και μας ανακοίνωσε ότι από το Σεπτέμβρη **1955** μέχρι της ημέρας εκείνης έγιναν πολλές φασαρίες στο χωριό μας, δηλαδή κλάπηκαν τα όπλα του

σταθμού, έγιναν επιθέσεις εναντίον Αγγλων στρατιωτών και τραυματίστηκαν Άγγλοι στρατιώτες και μας ανακοίνωσε ότι προς τιμωρία μας η Α.Ε. ο Κυβερνήτης θα μας επέβαλλε μικρό πρόστιμο.

Μέχρι τις **11** το πρωί περιμέναμε την απάντηση του Κυβερνήτη, οπότε μας επιβλήθηκε πρόστιμο **1.500** λιρών.

Τότε όλες οι επιτροπείες διαμαρτυρήθηκαν για το πρόστιμο αυτό, διότι δεν έκαμαν καμιά ζημιά η οποία να δικαιολογεί το πρόστιμο. Σε απάντηση ο διοικητής μας ανέφερε ότι στο Λευκόνοικο επιβλήθηκε μεγαλύτερο πρόστιμο από μας (**2.000** λιρών).

Μερικοί κτηνοτρόφοι που δοκίμασαν να πάρουν τα ζώα τους στα χωράφια, συνελήφθησαν από στρατιώτες, μεταφέρθηκαν μαζί με πολλούς άλλους κατοίκους στην αυλή του σχολείου σε "τελειασμένο" μέρος και κακοποιήθηκαν. Μεταξύ αυτών ήταν και ο ιερέας της κοινότητας αιδ. Παπακωνσταντίνος, ο οποίος συνελήφθη και μετεφέρθη χωρίς να είναι ενδεδυμένος, όπως έπρεπε και υπεχρεώθη να αφαιρέσει τα υποδήματά του και τις κάλτσες του και να στέκεται ανυπόδητος στο βρεγμένο έδαφος. Μεταξύ των συλληφθέντων ήταν και ο γέροντας Νικόλαος Α. Χατζησολωμού, ο οποίος απεβίωσε μετά από δέκα ημέρες από κρυολόγημα, το οποίο επήρε όταν βρισκόταν στα συρματοπλέγματα.

Οι επιτροπείες όταν είδαν ότι ο κ. διοικητής και η Α.Ε. ο Κυβερνήτης ήσαν ανένδοτοι και είδαν τους ομοχώριους τους να κακοποιούνται, τους έκαμαν πρόταση να πληρώσουν το πρόστιμο η εκκλησία και η συνεργατική αμέσως, για να μη ταλαιπωρούνται οι κάτοικοι του χωριού μας. Εκείνοι δεν δέχθηκαν και είπαν ότι πρέπει να πληρώσουν οι ίδιοι οι κάτοικοι για να τιμωρηθούν και μας δήλωσαν ότι αν δεν πληρωθεί το ποσό όλο από τους κατοίκους θα εξακολουθήσει το κέρφιο επ' αόριστο.

Τότε, προς ταχύτερη είσπραξη του ποσού, αποφασίσαμε να γίνουμε έξι ομάδες και συνεχίστηκε η

είσπραξη μέχρι της **12ης** μεσονυκτίου ώρας. Μερικοί από τους κατοίκους δεν είχαν να πληρώσουν το πρόστιμο, οπότε δόθηκε δικαίωμα στον γραμματέα να ανοίξει το γραφείο της συνεργατικής και να δίδει δάνεια για την πληρωμή του προστίμου.

Τελικά οι εισπράξεις έφθασαν στις **1.496** λίρες και **500** μιλς και το υπόλοιπο από **3** λίρες και **500** μιλς (μια λίρα είχε **1000** μιλς) το ζητήσαμε ως χάρη αλλά η απάντηση ήταν κοροϊδευτική ότι δηλαδή δεν συμφέρει και πρέπει να εισπραχθούν **1.500** λίρες οπότε δώσαμε ακόμη ένα γύρο και τα εισπράξαμε. Το κέρφιοι ήρθη στις **3** το πρωί της **14.12.1956**".

Σε μια άλλη καταγγελία τους οι κάτοικοι του Παραλιμνίου ανέφεραν στην επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης:

"Στις **16** Ιανουαρίου **1956** και ώραν **4** πρωινή οι δυνάμεις ασφαλείας μας κάλεσαν με megάφωνα, όπως συγκενρωθούμε στην αυλή του σχολείου όπου υπήρχε περιφραγμένος χώρος με συγματοπλέγματα.

Στις **6** το πρωί έφθασε ο βοηθός διοικητής κ. Σαββίδης και μας μίλησε με megάφωνα και μας είπε τα εξής: Επειδή μέχρι σήμερα δεν λήφθηκε καμιά πληροφορία, σχετική με τον φόνο Αγγλου στρατιώτη στον κινηματογράφο, έχω εντολή να σας επιβάλω άλλου είδους τιμωρία από την προηγούμενη κατά την οποια πληρώσατε πρόστιμο **1.500** λιρών και θα σας επιβληθεί κέρφιοι να μένετε μέσα στο χωριό χωρίς να έχετε δικαίωμα να πηγαίνετε στους κήπους σας, να ποτίζετε τα λαχανικά σας και να μη βγαίνετε έξω από τον κλοιό των δυνάμεων ασφαλείας καθ' ότι θα σας πυροβολούν χωρίς προειδοποιήσεις.

Τη νύκτα θα κλείσετε στα σπίτια σας από τις **7** μ.μ. μέχρι τις **5** το πρωί, θα σας δίδετε καθημερινά φάκελος και χάρτης στον οποίο θα γράφετε τι γνωρίζετε για το φόνο του Αγγλου στρατιώτη.

Αυτό το είδος κέρφιοι συνεχίστηκε έξι ημέρες και ακολούθως μετατράπηκε σε συνεχή κατ' οίκον περιορισμό ημέρα και νύκτα μέχρι τις **25** Ιουλίου. Κατά τη διάρκεια του σοβαρού κέρφιοι των τριών

ημερών οι γυναίκες έβγαιναν κρυφά στην αυλή να ανάψουν τους φούρνους και να κατασκευάσουν ψωμιά. Όταν όμως οι δυνάμεις ασφαλείας αντιλαμβάνονταν τούτο έσπρωχναν τις γυναίκες να εισέλθου στα σπίτια τους.

Ο χοίρος του κ. Φλουρή Χ. Φλουρή αξίας δέκα λιρών εψόφησε διότι δεν είχε τροφή και νερό. Ο χοίρος του κ. Σοφόκλη Κωνσταντή Μάντη αξίας **40** λιρών εψόφισε για την ίδιο λόγο.

Κατά τη διάρκεια του εννιαημέρου κέρφιου το χωριό μας υπέστη σοβαρές ζημιές στις φυτείες που υπολογίζονται σε **15.000** λίρες. Μερικοί από τους κατοίκους που έχουν ζώα έξω στα περιβόλια και διατρέχουν τον κίνδυνο να πυροβοληθούν προσπάθησαν κρυφά να σπάσουν τον κλοιόν του κέρφιου για να περιποιηθούν πρώτα τα ζώα τους και μετά τις φυτείες τους. Ένας από αυτούς που αποπειράθηκε να διασπάσει τον κλοιό ήταν ο κ. Δημήτριος Γ. Παπαντωνίου ο οποίος πυροβολήθηκε δυο φορές ανεπιτυχώς. Το κέρφιου αυτό ήρθη στις **25** Ιουλίου **1956**.

Εξ άλλου στις **5.11.1956** επιβλήθηκε στο χωριό μας νυκτερινός κατ' οίκον περιορισμός από τις **5.30** μ.μ. μέχρι τις **5** το πρωί ώρα χωρίς να δοθούν κανέναν λόγος ή εξηγήσεις. Αυτό το κέρφιου συνεχίστηκε **32** ημέρες. Στο διάστημα αυτό κάθε νύκτα οι δυνάμεις ασφαλείας δημιουργούσαν διάφορα επεισόδια και έρριχναν πυροβολισμούς στον αέρα προς εκφοβισμό της κοινότητας σε μια δε περίπτωση πυροβολήθηκε η οικία του κ. Φλουρή Α. Φλουρή και οι σφαίρες επέρασαν την θύρα του υπνοδωματίου του και σφηνώθηκαν στον τοίχο. Αυτός διέτρεξε κίνδυνο να φονευθεί. Όλα τα κέρφιου που επιβλήθηκαν ήσαν διοικητικής φύσης καθ' ότι τίποτε το ενοχοποιητικό στοιχείο δεν αποδείχθηκε.

Τα ίδια περιέγραψε στην επιτροπή και επιτροπή των κατοίκων του χωριού Φρέναρος που αποτελείτο από τους Θεόδουλο Παπαγεωργίου, Δημήτρη Χατζηλευτέρη, Πιερή Παπαγιάννη, Στυλιανό Κωνσταντίνου, Σπύρο Καραολίδη, Βασίλη Πετεινάρη και Παπαγιάννη

Καλόγηρο.

Οι κάτοικοι ανέφεραν ότι στις **28** Μαρτίου **1956** ότε επιβήθηκε στο χωριό κατ' οίκον περιορισμος οι άνδρες σύρθηκαν με κλωτσιές από τις δυνάμεις ασφαλείας σε περιφραγμένο χώρο από συρματοπλέγματα και εκεί οι κάτοικοι εξαγκάστηκαν όπως κατακλιθούν σε ψυχρή, υγρή και ανώμαλη με την κοιλιά προς τα κάτω.

Πρόσθεσαν:

"Στο μεταξύ κατέφθασαν στον εν λόγω χώρο ημύγυμνοι, ανυπόδητοι, τραυματισμένοι και κλαίοντας κάτοικοι, οι οποίοι υποχρεούνταν με τους άλλους ομοχωρίους τους να κατακλυθούν στο έδαφος. Ολοι επί πλέον διατάχθηκαν όπως παραμείνουν ακίνητοι. Οι κινούμενοι για φυσικήν ανάγκην εξυβρίζονταν.

Την επομένη συνεχίστηκε ο κατ' οίκον περιορισμός αφού οι κάτοικοι οδηγήθηκαν στο σχολείο όπου λήφθηκαν τα δακτυλικά αποτυπώματα τους, ενώ στρατιώτες περιήρχοντο το χωριό πάνω σε άλογα, όνους και μούλες των κατοίκων. Ο κατ' οίκον περιορισμός που επιβλήθηκε στο Φρέναρος διάρκεσε **33** ημέρες".